

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю реалізації завдань, визначених Національною стратегією розвитку освіти України на 2012-2021 рр., Концепцією профільного навчання у старшій школі, Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді», Наказом відділу освіти «Про організацію роботи з обдарованими дітьми у 2013-2017 навчальних роках», що передбачають раннє виявлення, розвиток і підтримку дітей і молоді, які виявляють різні види обдарованості, в реальному соціально-економічному та освітньому просторі України. Важливу роль у підтримці інтелектуально розвиненої дитини, здатної до наукової творчості, надає також Інститут обдарованої дитини НАПН України, який досліджує феномен обдарованості та розробляє програми і технології навчання і розвитку обдарованої особистості на різних вікових етапах у системі безперервної освіти.

Фундаментальні проблеми природи обдарованості вивчалися психологами Б. Ананьєвим, П. Гальперіним, В. Крутецьким, О. Леонтєвим, С. Рубінштейном, Б. Тепловим, В. Шадриковим. Загальні закономірності розвитку здібностей обдарованих дітей досліджували Д. Богоявленська, А. Брушлинський, Л. Виготський, В. Дружинін, Н. Лейтес, В. Моляко, Р. Стенберг, О. Щебланова. Класифікували види та створили моделі розвитку обдарованості Ф. Монкс, Дж. Рензулі, А. Савенков, К. Хеллер. Розробили стратегії роботи з обдарованими учнями О. Матюшкин, В. Юркевич. Визначили принципи створення навчальних програм для обдарованих дітей Х. Пассова, М. Карне, Дж. Рензулі, Д. Сиск. Досліджували методику навчання обдарованих дітей в початковій і середній школах Англії та США Н. Сергєєва, Е. Тищенко, Т. Тартарашвілі, С. Цветкова. Однак розвиток іншомовних мовленнєвих здібностей обдарованих дітей в школах України ще не знайшов належного висвітлення в науковій літературі.

Вітчизняні вчені зробили значний внесок у розвиток умінь іншомовного усного мовлення, зокрема діалогічного, учнів різних вікових груп і студентів різних спеціальностей. Так, методологічні засади навчання іншомовного діалогічного мовлення розроблялися лінгводидактами О. Заболотською, Р. Мартиноювою, С. Ніколаєвою, Ю. Пассовим, В. Плахотником, Г. Роговою, В. Скалкіним, Н. Скляренко, О. Тарнопольським та ін. Результати досліджень учених стали підґрунтям для розробки методики навчання діалогічного мовлення учнів загальноосвітньої школи. Так, низку дисертаційних досліджень присвячено навчанню іншомовного діалогічного мовлення учнів молодших класів засобом відеофонограми (О. Гузь), інтерактивних методів (Н. Кочубей), індивідуального підходу (Ю. Меньковська), міжпредметних зв'язків (І. Лягіна); учнів старших класів у процесі міжкультурного спілкування (А. Гордєєва), вивчення освітніх курсів англійською мовою (Л. Добровольська), роботи з художнім текстом (Я. Андрєєва).

Проте означені дослідження не враховували здібностей обдарованих учнів, не були орієнтовані на досягнення прискорених і індивідуальних результатів. Саме цей факт спричинив суперечність між можливостями обдарованих підлітків швидкого та поглибленого оволодіння англійською мовою в її діалогічній формі спілкування і відсутністю теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо їх реалізації. Все це зумовило вибір теми дослідження «Методика навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи».

Зв'язок роботи з науковими планами, програмами і темами. Дисертаційне дослідження проводилося в межах наукової теми кафедри англійської мови та методики її викладання “Сучасні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах” (протокол № 3 від 24 листопада 2008 р.). Тему дисертації затверджено вченою радою Херсонського державного університету (протокол № 6 від 01.02.10 р.) та узгоджено в Раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 25.05.2010 р.).

Мета дослідження – науково обґрунтувати та експериментально перевірити методику навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Визначити сутність феномена «обдаровані учні старших класів профільної школи», уточнити поняття «обдарованість».
2. Проаналізувати методи навчання англійського діалогічного мовлення учнів старших класів спеціалізованих шкіл в педагогічній теорії та практиці.
3. Виявити лінгвостилістичні особливості англійського діалогічного мовлення.
4. Визначити критерії, показники оцінювання та охарактеризувати рівні розвитку вмінь англомовного діалогічного мовлення обдарованих старшокласників.
5. Розробити лінгводидактичну модель та експериментальну методику навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи і перевірити їх ефективність.

Об'єкт дослідження – англомовна мовленнєво-комунікативна діяльність обдарованих старшокласників профільної школи.

Предметом дослідження є експериментальна методика навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих учнів старших класів профільної школи.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні того, що навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи відбуватиметься успішно, якщо здійснювати його в три етапи: на першому (лінгвокомунікативному) формувати лексико-граматичну компетенцію учнів шляхом використання у кожній наступній передмовленнєвій дії попередньо вивчений мовний матеріал; на другому (ситуативно-комунікативному) активізувати вивчення мовного матеріалу в навчально-мовленнєвій і реально-мовленнєвій комунікації у процесі

драматизації тематичних і емоціогенних ситуацій; на третьому (інтегрованому) забезпечити використання іноземної мови як засобу набуття і презентації інформації з будь-яких освітніх курсів у процесі обговорення, аналізу та актуалізації зазначених у них проблем.

Методи дослідження. З метою визначення понятійно-категоріального апарату, характеристики теоретичних засад навчання англomовного діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи, виявлення лінгвостилістичних особливостей англійського діалогічного мовлення використано методи аналізу, узагальнення і систематизації психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних досліджень, нормативних документів. Для вивчення й узагальнення практичного досвіду вчителів у навчанні обдарованих учнів використано метод анкетування. З метою виявлення рівнів розвитку вмінь діалогічного мовлення учнів старших класів застосовано методи поточного та підсумкового контролю. Для обґрунтування дидактично раціональної методики навчання англomовного діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи задіяно метод педагогічного моделювання. З метою перевірки ефективності розробленої експериментальної методики проведено педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний і прикінцевий). Перевірка достовірності результатів експериментального навчання, їх кількісної та якісної характеристики здійснювалася методами статистичної обробки інформації.

База дослідження. Дослідження виконано на базі Херсонського академічного лицю імені О. В. Мішукова при Херсонському державному університеті Херсонської міської ради м. Херсон та Одеського приватного навчально-виховного комплексу “Дошкільний навчальний заклад – спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів “Ор Самеах” м. Одеса. Загальна кількість учасників експерименту склала 302 учня 10-11 класів профільних шкіл.

Наукова новизна одержаних результатів. Уперше *теоретично обґрунтовано та розроблено експериментальну методику навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи. Визначено поняття «обдаровані учні старших класів профільної школи». Виявлено лінгвостилістичні особливості англійського діалогічного мовлення. Обґрунтовано й спроектовано лінгводидактичну модель навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи, що обіймає три етапи (лінгво-комунікативний, ситуативно-комунікативний, інтегрований). Визначено критерії (лінгвістичний, мотиваційно-мовленнєвий, творчий, культурологічний) та показники оцінювання рівня розвитку вмінь англomовного діалогічного мовлення обдарованих учнів старших класів профільної школи. Охарактеризовано рівні (високий, достатній, базовий) розвитку вмінь англomовного діалогічного мовлення обдарованих учнів. Уточнено сутність поняття «обдарованість» стосовно дітей шкільного віку.*

Подальшого розвитку набула теорія і практика інтенсивного навчання учнів старших класів профільної школи англійської мови.

Практичне значення одержаних результатів: розроблено навчальний посібник «Cross cultures skills» з формування комунікативної країнознавчої компетенції в англійськомовному діалогічному мовленні для учнів профільних класів гімназій; укладено програму з країнознавства «Компаративний аналіз культури англійськомовних країн (Великобританії, США, Канади, Південної Африки, Австралії) і України» та методичні рекомендації щодо навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи.

Матеріали дисертації можуть бути використані у процесі навчання англійської мови учнів старших класів профільних шкіл, у процесі розробки робочих програм і навчальних посібників для учнів старшої школи, а також у системі післядипломної педагогічної освіти для підвищення кваліфікації учителів іноземної мови.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в навчальний процес Херсонського академічного ліцею імені О. В. Мішукова при Херсонському державному університеті Херсонської міської ради м. Херсон (акт № 10-04/677 від 18.12.13 р.), Одеського приватного навчально-виховного комплексу “Дошкільний навчальний заклад – спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів “Ор Самеах” м. Одеса (акт № 81 від 19.04.13 р.), Артеківської спеціалізованої школи I-III ступенів з поглибленим вивченням іноземної мови м. Гурзуф (акт № 247/04-07 від 20.04.2013 р.), ліцею “Педагог” м. Миколаїв, Комунального закладу «Луганська районна гімназія Лутугинського району Луганської області» м. Луганськ (акт № 342 від 16.12.2013 р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечено методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень, використанням системи методів дослідження, адекватних об’єкту, предмету, меті та завданням; підтверджено експериментальною перевіркою розробленої методики, якісним і кількісним аналізом експериментальних даних із застосуванням методів математичної статистики.

Апробація результатів дослідження здійснена на міжнародних “Розвиток освітніх систем у глобальному вимірі: тенденції і прогнози” (Умань, 2011), “Навчання англійськомовної академічної комунікації в Україні та у світі: проблеми та перспективи” (Львів, 2011); “Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі” (Харків, 2011); “Психология труда и профессиональное развитие педагога: актуальное состояние, проблемы и перспективы” (Бірськ, Росія, 2012), “Наука сегодня: теория, методология, практика” (Вроцлав, Польща, 2013), “Наука и образование XXI века: теория, практика, инновации” (Ополе, Польща, 2013); *всеукраїнських* “Англійська мова в контексті сучасних наукових парадигм” (Херсон, 2010, 2011), “Комунікативно-когнітивний підхід до викладання філологічних та психолого-педагогічних дисциплін” (Євпаторія, 2012); “Інноваційні технології у навчанні іноземних мов учнів загальноосвітніх

шкіл та студентів педагогічних ВНЗ” (Дрогобич, 2012); *міжвузівській* “Комунікативно-когнітивний підхід до викладання філологічних та психолого-педагогічних дисциплін” (Євпаторія, 2011); *регіональних* “Сучасні тенденції викладання іноземних мов для спеціальних цілей” (Херсон, 2011), “Мова як засіб міжкультурної та професійної комунікації” (Херсон, 2012) *науково-практичних конференціях*.

Публікації. Результати та основні положення дослідження викладено у 19 публікаціях автора, з них: 7 - у фахових наукових виданнях України, 3 – у зарубіжних виданнях, 8 – у наукових збірниках і тезах доповідей, 1 - у виданні навчально-методичного характеру.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і 9 додатків. Основний текст дисертації викладено на 195 сторінках. Роботу ілюстровано 8 рисунками, 14 таблицями, які займають 3 сторінки основного тексту. Список використаних джерел містить 305 найменувань (з них 36 іноземними мовами) і розміщений на 28 сторінках. Додатки викладено на 28 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано об’єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичну значущість одержаних результатів, подано відомості щодо апробації й упровадження основних положень дисертації.

У **першому розділі** «Теоретичні засади навчання англомовного діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи» розкрито сутність феномена «обдарованість»; розглянуто типологію видів і форм обдарованості; визначено поняття «обдаровані учні старших класів профільної школи»; проаналізовано методи навчання англійського діалогічного мовлення учнів старших класів спеціалізованих шкіл у педагогічній теорії та практиці; виявлено лінгвостилістичні особливості англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників.

На підставі проведеного аналізу наукового фонду (Г. Костюк, О. Кульчицька, Н. Лейтес, О. Матюшкін, В. Моляко, Дж. Рензулі, А. Танненбаум, В. Шадриков) уточнено сутність поняття «обдарованість», яке розуміємо як динамічну інтегральну особистісну характеристику, що включає інтелектуальний компонент, креативність і духовність як вищий рівень розвитку особистості, що формується у процесі її взаємодії з соціокультурним середовищем і виявляється у високих творчих досягненнях, як комплексне явище психіки людини, яке включає єдність інтелекту, творчості і мотивації. А відтак, «обдарованими учнями старших класів профільної школи» є учні, яким притаманні такі риси, як прагнення до розумового навантаження, творче мислення, багата фантазія та уява, оригінальність ідей і думок, самостійність у науковому пошуку, здатність до класифікації і систематизації, аналізу та синтезу матеріалу, можливість засвоєння енциклопедичних знань.

Аналіз методів навчання англійського діалогічного мовлення учнів старших класів спеціалізованих шкіл у педагогічній теорії та практиці (Р. Мартинова, Ю. Пассов, В. Плахотник, В. Скалкін, Н. Скляренко, Г. Харлов, D. Brinton, M. Snow, M. Wesche) показав обґрунтованість концептуальних положень моделювання змісту навчання іншомовного діалогічного мовлення; доведеність вченими необхідності створення навчальних моделей-зразків, за якими вибудовується діалогічне мовлення; раціональність у виокремленні видів навчальних діалогів та ситуативної презентації матеріалу; ефективність використання формул побудови діалогічного мовлення для запобігання механічного відтворення діалога-зразка; доцільність структурування змісту навчання діалогічного мовлення у послідовності надбання знань мовного матеріалу, формуванні навичок її використання та розвитку вмінь спілкування на основі мовленнєвих та емоційних ситуацій.

Ресурсні засади проаналізованих методів полягають у виявленні в них можливостей їх застосування для навчання обдарованих учнів англійського діалогічного мовлення. Встановлено, що такими можливостями є урахування філологічних здібностей обдарованих учнів у процесі розробки навчальних планів та підручників з розвитку англійськомовних мовленнєвих умінь; планування додаткових видів творчої мовленнєвої діяльності; впровадження в процес навчання більших об'ємів мовного та мовленнєвого матеріалу; введення проблемних завдань для забезпечення розвитку творчого потенціалу обдарованих учнів; використання прийомів рольової активізації мовленнєвої діяльності таких учнів; підвищення ролі самостійної роботи для удосконалення набутих умінь діалогічного мовлення в позаурочний час; приділення більшої уваги розвитку спонтанного англійськомовного діалогічного мовлення у непередбачуваних обставинах.

Аналіз наукової літератури (І. Арнольд, О. Ахманова, І. Гальперін, В. Єлькин, В. Кухаренко) дав змогу виявити лінгвостилістичні особливості англійського розмовного діалогічного мовлення, а саме: *фонетичні* (редуковані звуки, змінювання вимови знайомих слів під впливом асимілятивних явищ, наявність вигуків, логічні паузи і паузи хезитації, неповні синтагми, залежність темпу вимови від емоційної насиченості висловлювання); *лексичні* (розмовна, експресивна лексика, сталі вислови, ідіоматичні вирази, фразові дієслова, емфатичні слова ("do", "please", "would"), скорочення, мовленнєві кліше, слова-заповнювачі пауз); *граматичні* (редуковані граматичні форми; еліптичність мовлення, стислість, недомовленість; нестандартні синтаксичні конструкції; вільне синтаксичне оформлення фраз, порушення нормативного порядку слів у реченні, репліки різної протяжності); *стилістичні* (епітети, метафори, гіперболи, порівняння, оксюмори, повтори (лексичні, граматичні, синтаксичні), інверсія, паралелізм, риторичні запитання). Мовлення – емоційно-забарвлене; відрізняється мимовільністю, реактивністю, смисловою і ситуативною взаємозалежністю реплік. Під час комунікації важливо зореве сприйняття учасників діалогу (особлива роль міміки, жестів). Розумові здібності

обдарованих учнів дозволяють акумулювати в їх діалогічному мовленні практично усі його лінгвістичні особливості.

У **другому розділі** «Методика навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи» висвітлено принципи організації процесу навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих учнів; обґрунтовано й спроектовано лінгводидактичну модель процесу навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи; розроблено відповідну систему вправ, укладено методичні рекомендації щодо її реалізації.

У процесі експериментального навчання реалізовано такі принципи: комунікативний, когнітивний, соціокультурний, інтегративний, єдності вивчення мови й мовлення, опори на алгоритм мовлення, ситуативності, міжкультурної взаємодії, а також мотивації навчання, що розвивається самостійно, випередження у вивченні запрограмованого матеріалу, культурологічній.

Відповідно до теоретичних засад дослідження було спроектовано лінгводидактичну модель процесу навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи, що обіймала три етапи: лінгвокомунікативний, ситуативно-комунікативний, інтегрований.

Перший – лінгво-комунікативний етап було спрямовано на формування лексико-граматичної компетенції учнів шляхом використання у кожній наступній передмовленнєвій дії попередньо вивченого мовного матеріалу. Компонентами змісту навчання лексики виступили знання ізольованих лексичних одиниць; навички їх вживання у словосполученнях та окремих реченнях; лексичні вміння їх використання як в окремих, так і у пов'язаних за змістом реченнях, заснованих на граматиці, що вивчалася. Якість набутих знань встановлювалася прямим та зворотним перекладом ізольованих слів; якість сформованих навичок з'ясовувалась регламентованим за часом прямим та зворотним перекладом словосполучень і речень; написанням диктантів-перекладів матеріалу, що вивчався, з рідної мови на іноземну. Якість набутих лексичних умінь визначалась мовленнєвими контрольними завданнями. Компонентами змісту навчання граматики виступили знання нових граматичних одиниць і засоби їх вживання у різнотипних реченнях; граматичні вміння 1-го і 2-го рівнів складності. Граматичні вміння 1-го рівня складності полягали у здібності учнів вживати нові граматичні конструкції в готових діалогах. Граматичні вміння 2-го рівня складності полягали у здібності учнів вживати нові граматичні конструкції у власних діалогах. Якість набутих граматичних знань оцінювалась результатом прямого та зворотнього перекладів речень; якість набутих граматичних умінь перевірялася мовленнєвими тестами.

Другий - ситуативно-комунікативний етап передбачав активізацію вивчення мовного матеріалу в навчально-мовленнєвій і реально-мовленнєвій комунікації у процесі драматизації тематичних і емоціогенних ситуацій. Компонентами змісту навчання діалогічного мовлення на основі тематичних ситуацій виступили рецептивні, репродуктивні та продуктивні

передмовленнєві вміння. Рівень розвиненості першого вміння перевірявся тестами на розуміння діалогічного мовлення; другого - тестами на відтворення готового діалогічного мовлення; третього - тестами на відтворення власного підготовленого мовлення. Компонентами змісту навчання діалогічного мовлення на основі емоціогенних ситуацій виступили рецептивні, репродуктивні та продуктивні мовленнєві вміння. Рівень розвиненості першого вміння оцінювався тестами на розуміння події; другого - тестами на репродукування переглянутого фільму; третього - тестами на вербальний прояв емоцій. Компонентами змісту навчання діалогічного мовлення на основі ситуацій, зумовлених обставинами, що раптово виникають, виступили реально-мовленнєві вміння 1-го, 2-го і 3-го рівнів складності. Реально-мовленнєві вміння 1-го рівня складності полягали у драматизації розмови на основі раптового телефонного дзвінка. Реально-мовленнєві вміння 2-го рівня складності полягали у драматизації розмови на основі спонтанно виниклого сенсаційного повідомлення. Реально-мовленнєві вміння 3-го рівня складності полягали у драматизації розмови на основі спонтанно виниклих побутових проблем, конфліктних ситуацій, сварок. Рівень розвиненості першого вміння визначався тестами на адекватність мовленнєвої поведінки; другого - тестами на рівень впливу мовленнєвої поведінки на співрозмовника; третього - тестами на рівень культури мовленнєвої взаємодії співрозмовників.

Третій – інтегрований етап було присвячено використанню іноземної мови як засобу набуття і презентації інформації з будь-яких освітніх курсів у процесі обговорення, аналізу та актуалізації зазначених в них проблем. Компонентами змісту навчання обов'язкового освітнього курсу були рецептивно-інтегровані, репродуктивно-інтегровані, продуктивно-інтегровані вміння. Контроль розуміння перших умінь здійснювався тестами на розуміння; других - тестами на визначення об'єму засвоєної інформації; третіх - тестами на адекватність реплік змісту прочитаної інформації. Компонентами змісту навчання на основі додаткового освітнього курсу, самостійно обраного з мережі Інтернет, були аналітично-інтегровані, трансформаційно-інтегровані і презентаційно-інтегровані вміння. Контроль розвиненості перших умінь оцінювався тестами, що визначають змістову співвіднесеність самостійно обраного матеріалу тому, який вивчається; других умінь перевірявся тестами, що визначають кількість та змістову якість додатково введеної інформації; третіх умінь - тестами, що визначають адекватність мовленнєвої поведінки співрозмовників змісту розширених предметних текстів. Компонентами змісту навчання всього освітнього курсу були інтерпретаційно-інтегровані та прогнозовано-інтегровані вміння. Контроль розвиненості перших умінь відбувався тестами, що визначають кількість та якість самостійних суджень; других умінь - тестами, що визначають кількість та якість висловлених прагматичних ідей.

Навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників забезпечувалося виконанням системи вправ відповідної до суті кожного етапу. До першої групи належали мовні вправи: лексичні,

граматичні, що становили основу формування лексико-граматичної компетенції учнів; до другої - вправи на основі: тематичних ситуацій; емоціогенних ситуацій; обставин, що раптово виникли; до третьої - інтегровані творчі вправи на основі: обов'язкового змісту освітнього курсу, додаткового змісту освітнього курсу, аналізу всього змісту освітнього курсу.

Проілюструємо прикладами вправи першої групи.

Вправа 1: мовна, рецептивно-репродуктивна. Мета: озброєння учнів знаннями нової лексики, збагачення їхнього словника, формування лексичної компетенції. Інструкція: 1) знайдіть у тексті фразеологізми і доберіть до них українські еквіваленти; 2) відновіть подані слова, використовуючи їх визначення (перша літера є підказкою), знайдіть ці слова у тексті; 3) розподіліть слова на синонімічні пари.

1. Time of danger or great difficulty – c...
2. To have sovereign control of smth. – r....
3. Re-establishment of the British monarchy – R.....
4. Extreme melancholy, often with a reduction in vitality – d...
5. To retire from other people's company – w...
6. A moral or legal obligation, responsibility – d...

Вправа 2: мовна, рецептивно-репродуктивна. Мета: формування граматичної компетенції учнів. Інструкція: розташуйте слова в належному порядку відповідно граматичних таблиць. Дайте відповіді на запитання.

1. How / in / World / the / your / was / and / country / First / /the / involved / Second / Wars?
2. What / to / in / dates / your / do / country / you / wars / give / those?
3. Does / Wars / the / similar / of / or / British / and / Second / experience / the / World / in / seem / First / different / experience / to / country / your / people's?
4. Were / First / members / War / or / any / involved / of / Second / your / in / family / the / World / directly?

Наведемо приклади вправ **другої групи** на основі тематичних ситуацій.

Вправа 1: передмовленнєва, рецептивно-репродуктивна. Інструкція: прослухайте розмову трьох людей про Британську монархію. Заповніть відсутню інформацію в друкованому варіанті текста. Драматизуйте діалог.

1. Speaker 1 considers British ... a tradition and likes ... but not ...
2. Speaker 2 ... the royal family and wants
3. She claims that they ... in the future.
4. Speaker 3 believes that the to be
5. Despite everything the royal family tries to.....

Наведемо приклади вправ **другої групи** на основі емоціогенних ситуацій.

Вправа 1: мовленнєва, продуктивна. Інструкція: Ви приїхали з українського кінофестивалю історичних фільмів. Поділіться враженнями про побачене. Використовуйте подані фрази для вираження своїх почуттів:

- to hit the ceiling - to get very angry and upset.
- to be a dream come true – smb really wants it to happen – and then it happens.
- I'm kicking myself for - something you regret.
- I am shaking like a leaf – to be extremely afraid or nervous.

It drives me crazy – it makes you annoyed.

Вправа 2: мовленнєва, рецептивно-продуктивна. Інструкція: прослухайте звуки прояву емоцій. Уявіть ситуацію, у якій ці емоції мали місце. Складіть відповідний діалог та драматизуйте його.

Наведемо приклади вправ другої групи на основі обставин, що раптово виникли.

Вправа 1: мовленнєва, продуктивна. Інструкція: уявіть, що ви - пересічний британець, вам зателефонував друг і повідомив про смерть одного з членів королівської сім'ї – принцеси Діани. Засвідчить свою реакцію на почуту новину.

Проілюструємо прикладами вправи третьої групи: інтегровані творчі вправи з навчання діалогічного спілкування на основі обов'язкового змісту освітнього курсу.

Вправа 1: мовленнєва, продуктивна. Мета: навчити учнів діалогічного мовлення на основі обов'язкового змісту освітнього курсу. Інструкція: уявіть, що ви - репортери молодіжного журналу, один із вас – історик з Великобританії. Розпитайте його про найцікавіші факти з історії Англії; дізнайтеся про його ставлення до монархії; з'ясуйте, яких відомих людей Об'єднаного Королівства він знає.

Наведемо приклади вправ на основі додаткового змісту освітнього курсу.

Вправа 1: мовленнєва, продуктивна. Інструкція: знайдіть інформацію про відомих монархів Великобританії та їх методи керування країною. Уявіть, що ви ведучий шоу-програми «Правда про відомих людей». Ваші гості - правителі Англії, Америки, України. Учні класу отримують ролі певних правителів і розповідають про своє правління, відповідають на провокаційні запитання ведучого. «Монархи» намагаються довести, що саме вони були найкращими правителями світу.

Наведемо приклади вправ на основі аналізу всього змісту освітнього курсу. Вони мали здебільшого дослідницький характер і передбачали залучення старшокласників до творчості через пошук, у процесі створення діалогів чи полілогів за складною або проблемною ситуацією.

Вправа 1: мовленнєва, продуктивна. Інструкція: працюючи в групі, виявіть недоліки та переваги життя в різних історичних періодах. Вирішіть, в якому періоді ви б хотіли жити і чому. Використовуйте подані ідеї: - healthy / unhealthy living conditions;- problems of life at that time;- helpful / unfriendly people;- achievements of the time;- medicine;- entertainment, etc.

Вправа 2: мовленнєва, продуктивна. Інструкція: використовуючи інформацію з тексту про Лондон, Нью-Йорк, Київ та своє рідне місто, представте власні ідеї щодо теми «Місто 3000 року». Акцентуйте увагу на: location; types of building; facilities; entertainment; sources of energy, etc.

Після виконання завдань однієї теми учні переходили до вивчення наступної, що здійснювалося за ідентичною методикою опрацювання навчального матеріалу, однак з обов'язковим використанням мовного і мовленнєвого матеріалу попередньої теми, який слугував базою для накопичення нових знань.

У третьому розділі дисертації «Експериментальна апробація ефективності методики навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи» прописано методику педагогічного експерименту, критерії, показники, охарактеризовано рівні розвитку вмінь діалогічного мовлення (високий, достатній, базовий). Представлено хід та результати дослідно-експериментальної роботи щодо навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи.

Експериментальна робота відбувалась протягом 2011-2013 років і передбачала реалізацію таких етапів: аналітико-теоретичного, аналітико-формульовального та впроваджувально-узагальнювального. Експеримент за умовами проведення був природним, відкритим і вертикально-горизонтальним (за П. Гурвичем). Неварійованими умовами експерименту були: кількість та поіменний склад груп учнів 10-11 класів; викладач–експериментатор (автор дисертаційного дослідження); рівень розвитку вмінь англійського діалогічного мовлення учасників на початок експерименту; час проведення експериментального навчання; теми, що вивчалися на заняттях; місце проведення занять. Варійованими умовами були: зміст і характер вправ, співвідношення різних видів роботи, організація навчального процесу. Всі обдаровані учні були поділені на контрольну (КГ) та експериментальну (ЕГ) групи. Розподіл відбувався у випадковому порядку, оскільки вихідний рівень теоретичної й практичної підготовки учнів був приблизно однаковим.

Оскільки було застосовано порівняльний експеримент (метод експериментальних та контрольних груп) важливо було дотримати однаковими всі умови, що впливають на результати експериментального навчання груп – учасників експерименту, крім одного чинника – розробленої експериментальної методики навчання. Учні КГ навчалися за програмою з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів (профільний рівень). В учнів ЕГ вміння англійського діалогічного мовлення розвивалися за експериментальною методикою.

На констатувальному етапі експерименту було визначено наявні рівні розвитку вмінь діалогічного мовлення обдарованих учнів: високий, достатній, базовий. Оцінювання рівнів розвитку вмінь діалогічного мовлення учнів було проведене за лінгвістичним (з показниками: володіння лексичними навичками спілкування; граматичними навичками спілкування); мотиваційно-мовленнєвим (з показниками: вміння висловлювати початок контакту, підтримання інтеракції, коректного завершення; вміння правильної інтерпретації комунікативних інтенцій «партнера» та адекватного реагування; вміння моделювати комунікативні ситуації різного емоційного наповнення та презентувати свою думку, дотримуючись правил мовленнєвого етикету); творчим (з показниками: вміння творчого пошуку інформації; аналітичні вміння (синтез та аналіз отриманої інформації); інтерпретаційні вміння (власна інтерпретація отриманої інформації); прогностичні вміння (прогнозування розвитку подій, генерування нових, оригінальних ідей)); культурологічним (з показниками: обізнаність з основними фактами історії та

культури країни, мова якої вивчається, з видатними персоналіями; вміння порівнювати соціокультурну інформацію країни, мова якої вивчається, із подібною інформацією рідної культури; вміння використовувати соціокультурну інформацію, вилучену із автентичних текстів, у своєму мовленні) критеріями.

Для діагностики рівнів розвитку вмінь діалогічного мовлення учнів було розроблено завдання на перевірку знань, навичок і вмінь за кожним з означених критеріїв. Результати прикінцевого зрізу подано в таблиці.

Таблиця

Порівняльна таблиця рівнів розвитку вмінь англомовного діалогічного мовлення обдарованих учнів ЕГ і КГ на прикінцевому етапі експерименту (%)

Групи рівні розвитку	Критерії											
	Лінгвістичний			Мотиваційно-мовленнєвий			Творчий			Культурологічний		
	високий	достатній	базовий	високий	достатній	базовий	високий	достатній	базовий	високий	достатній	базовий
КГ	26,6	55,2	18,2	19,5	49,4	31,1	13,6	46,1	40,3	15,6	44,2	40,2
ЕГ	49,3	45,3	5,4	37,8	50,7	11,5	22,9	50,7	26,4	22,9	42,6	34,5

Таблиця засвідчує підвищення рівня розвитку вмінь англомовного діалогічного мовлення учнів ЕГ порівняно з учнями КГ за всіма критеріями після проведення формувального етапу експерименту. Так, учні ЕГ (за лінгвістичним критерієм: високий рівень – 49%, достатній – 45%, базовий – 5,4%; за мотиваційно-мовленнєвим: високий рівень – 37,8%, достатній – 50,7%, базовий – 11,5%; за творчим: високий рівень – 22,9%, достатній – 50,7%, базовий – 26,4%; за культурологічним: високий рівень – 22,9%, достатній – 42,6%, базовий – 34,5%) набули більш високі результати порівняно із учнями КГ (за першим критерієм: високий рівень – 26,6%, достатній – 55,2, базовий – 18,2%; за другим: високий рівень – 19,5%, достатній – 49,4%, базовий – 31,1%; за третім: високий рівень – 13,6%, достатній – 46,1%, базовий – 40,3; за четвертим: високий рівень – 15,6%, достатній – 44,2%, базовий – 40,2%). Отже, встановлено, що за всіма критеріями результати розвитку вмінь англомовного діалогічного мовлення обдарованих учнів ЕГ були кращими, ніж у КГ.

Надійність і вірогідність отриманих результатів дослідження підтверджена методами математичної статистики за критерієм Пірсона. Результати проведеного експериментального навчання засвідчили ефективність розробленої методики навчання діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи і підтвердили правомірність висунутої гіпотези дослідження.

Проведене дослідження дало підстави дійти таких **висновків**.

У дисертації досліджено теоретичні засади навчання діалогічного мовлення обдарованих учнів старших класів профільної школи та розроблено

методику і систему вправ з навчання діалогічного мовлення обдарованих старшокласників, здійснено їх апробацію.

1. Визначено сутність поняття «обдаровані учні старших класів профільної школи» - це учні, яким притаманні такі риси, як прагнення до розумового навантаження, творче мислення, багата фантазія та уява, оригінальність ідей і думок, самостійність у науковому пошуку, здатність до класифікації і систематизації, аналізу та синтезу матеріала, можливість засвоєння енциклопедичних знань.

2. Проаналізовано методи навчання англійського діалогічного мовлення учнів старших класів спеціалізованих шкіл у педагогічній теорії і практиці та встановлено їх резервні можливості для навчання обдарованих учнів, якими є: урахування філологічних здібностей обдарованих учнів у процесі розробки навчальних планів та підручників з розвитку англійськомовних мовленнєвих умінь; планування додаткових видів творчої мовленнєвої діяльності; впровадження в процес навчання більших об'ємів мовного та мовленнєвого матеріалу; введення проблемних завдань для забезпечення розвитку творчого потенціалу обдарованих учнів; використання прийомів рольової активізації мовленнєвої діяльності таких учнів; підвищення ролі самостійної роботи для удосконалення набутих умінь діалогічного мовлення в позаурочний час; приділення більшої уваги розвитку спонтанного англійськомовного діалогічного мовлення у непередбачуваних обставинах.

3. Виявлено лінгвостилістичні особливості англійського розмовного діалогічного мовлення, а саме: фонетичні (редуковані звуки, змінювання вимови знайомих слів під впливом асимілятивних явищ, наявність вигуків, логічні паузи і паузи хезитації, неповні синтагми, залежність темпу вимови від емоційної насиченості висловлювання); лексичні (розмовна, експресивна лексика, сталі вислови, ідіоматичні вирази, фразові дієслова, емпатичні слова ("do", "please", "would"), скорочення, мовленнєві кліше, слова-заповнювачі пауз); граматичні (редуковані граматичні форми; еліптичність мовлення, стислість, недомовленість; нестандартні синтаксичні конструкції; вільне синтаксичне оформлення фраз, порушення нормативного порядку слів у реченні, репліки різної протяжності); стилістичні (епітети, метафори, гіперболи, порівняння, оксюмори, повтори (лексичні, граматичні, синтаксичні), інверсія, паралелізм, риторичні запитання). Мовлення – емоційно-забарвлене; відрізняється мимовільністю, реактивністю, смисловою і ситуативною взаємозалежністю реплік. Розумові здібності обдарованих учнів дозволяють акумулювати в їх діалогічному мовленні практично усі його лінгвістичні особливості.

4. Рівень розвитку умінь англійськомовного діалогічного мовлення обдарованих старшокласників визначався за лінгвістичним, мотиваційно-мовленнєвим, творчим та культурологічним критеріями. Показниками першого критерію виступили: володіння лексичними навичками спілкування; володіння граматичними навичками спілкування. Показниками другого критерію стали: вміння встановлення початку контакту, підтримання інтеракції, коректного завершення; вміння правильної інтерпретації

комунікативних інтенцій «партнера» та адекватного реагування; вміння моделювати комунікативні ситуації різного емоційного наповнення та презентувати свою думку, дотримуючись правил мовленнєвого етикету. Показниками третього критерію були: вміння творчого пошуку інформації; аналітичні вміння (синтез та аналіз отриманої інформації); інтерпретаційні вміння (власна інтерпретація отриманої інформації); прогностичні вміння (прогнозування розвитку подій, генерування нових, оригінальних ідей). Показниками четвертого критерію виступили: обізнаність з основними фактами історії та культури країни, мова якої вивчається, з видатними персоналіями; вміння порівнювати соціокультурну інформацію країни, мова якої вивчається, із подібною інформацією рідної культури; вміння використовувати соціокультурну інформацію, вилучену із автентичних текстів, у своєму мовленні. Відповідно до визначених критеріїв і показників рівні розвитку вмінь англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників характеризувались як високий, достатній, базовий.

5. Спроектовано лінгводидактичну модель, що обіймала три етапи: на першому (лінгвокомунікативному) формувалася лексико-граматична компетенція учнів у процесі використання у кожній наступній передмовленнєвій дії попередньо вивчений мовний матеріал; на другому (ситуативно-комунікативному) активізувалося вивчення мовного матеріалу в навчально-мовленнєвій і реально-мовленнєвій комунікації у процесі драматизації тематичних і емоціогенних ситуацій; на третьому (інтегрованому) забезпечувалося використання іноземної мови як засобу набуття і презентації інформації з будь-яких освітніх курсів шляхом обговорення, аналізу та актуалізації зазначених у них проблем.

6. Навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників забезпечувалося виконанням системи вправ відповідно до суті кожного етапу. Система вправ складалася з трьох груп: мовні вправи, що сприяли надбанню лексико-граматичних знань і формуванню лексико-граматичних навичок учнів; вправи на основі: тематичних ситуацій; емоціогенних ситуацій; обставин, що раптово виникли; інтегровані творчі вправи на основі: обов'язкового змісту освітнього курсу, додаткового змісту освітнього курсу, аналізу всього змісту освітнього курсу.

7. Результати експериментального навчання підтвердили ефективність розробленої методики навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників. Показником її результативності стало значне підвищення якості знань учнів експериментальної групи порівняно з результатами навчання учнів контрольної групи за всіма критеріями. Так, кількість учнів ЕГ, які досягли високого рівня розвитку англійського діалогічного мовлення за лінгвістичним критерієм, зросла на 29 % (в КГ – на 3 %); за мотиваційно-мовленнєвим критерієм – на 22 % (КГ – на 3 %); за творчим – на 11 % (в КГ на 1 %); за культурологічним – на 19 % (в КГ – на 4 %). Як бачимо, у КГ також відбулися певні позитивні зрушення, проте динамічна зміна результатів констатувального порівняно з прикінцевим зрізом була незначною.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективним напрямом може стати інтегроване навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих студентів профільних спеціальностей у вищих навчальних закладах.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях автора:

1. Кузнецова Н. В. Обдарованість учнів як психолого-педагогічна проблема / Н. В. Кузнецова // Педагогічні науки, ХДУ : зб. наукових праць. – Херсон : ХДУ, 2010. – Випуск 56. – С. 116 – 121.

2. Кузнецова Н. В. Методика навчання обдарованих дітей іншомовного спілкування / Н. В. Кузнецова // «Наука і Освіта» : науково-практичний журнал. – Одеса : Південний науковий центр НАПН України, 2010. – Випуск № 2. – С. 171– 176.

3. Кузнецова Н. В. Інноваційні програми навчання обдарованих дітей іншомовного спілкування / Н. В. Кузнецова // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. – Луганськ : Вид-во ЛНПУ «Альма-матер», 2011. – №5 (216). – С. 203 – 209.

4. Кузнецова Н. В. Специфіка діагностики обдарованості у дітей / Н. В. Кузнецова // Педагогічні науки, ХДУ : зб. наукових праць. – Херсон : ХДУ, 2011. – Випуск № 59. – С. 108– 111.

5. Кузнецова Н. В. Соціально-психологічні труднощі навчання обдарованих дітей / Н. В. Кузнецова // Психология труда и профессиональное развитие педагога : актуальное состояние, проблемы и перспективы, БГУ (г. Бирск, Россия). – 2012. – Ч 2. – С. 146 – 149.

6. Кузнецова Н. В. Сучасний стан проблеми навчання обдарованих учнів / Н. В. Кузнецова // «Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського» : зб. наукових праць. – Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2012. – № 11-12 – С. 329 – 335.

7. Кузнецова Н. В. Методика навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи / Н. В. Кузнецова // «Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського» : зб. наукових праць. – Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2013. – № 5-6. – С. 22 – 27.

8. Кузнецова Н. В. Дослідно-експериментальне навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих учнів старшої школи / Н. В. Кузнецова // «Наука і Освіта» : науково-практичний журнал. – Одеса : Південний науковий центр НАПН України, 2013. – Випуск 6. – С. 154– 158.

9. Кузнецова Н. В. English teaching program for gifted senior pupils / Н. В. Кузнецова // Сборник научных докладов. Наука сегодня: теория, методология, практика. Вроцлав. – 2013. – С. 14– 19.

10. Кузнецова Н. В. The difficulties of teaching gifted senior pupils / Н. В. Кузнецова // Сборник научных докладов. Наука и образование XXI века: теория, практика, инновации, Ополе. – 2013. – С. 46-48.

11. Кузнецова Н. В. Проблеми навчання обдарованих дітей в сучасній системі освіти : зб. матеріалів міжвуз. наук.-практ. конф. [“Комунікативно-когнітивний підхід до викладання філологічних та психолого-педагогічних

дисциплін”], (Євпаторія, 25 лютого 2011 р.). – Ялта, Євпаторія : [РВВ КГУ; ЕІСН КГУ], 2011. – С. 76-79.

12. Кузнецова Н. В. Специфіка навчальних програм з іноземної мови для обдарованих учнів : матеріали регіон. наук.-практ. конф. [“Сучасні тенденції викладання іноземних мов для спеціальних цілей”], (Херсон 16 травня 2011 р.). – Херсон : ХНТУ, 2011. – С. 47-48.

13. Кузнецова Н. В. Проблеми виявлення обдарованості у дітей : матеріали міжнар. наук. конф. [“Розвиток освітніх систем у глобальному вимірі: тенденції і прогнози”], (Умань 26-27 травня 2011р.). – Частина I. – Умань : ПП Жовтий, 2011. – С. 148-150.

14. Кузнецова Н. В. Методика навчання обдарованих учнів англomовної комунікації : Матеріали II міжнар. наук.-метод. конф. [“Навчання англomовної академічної комунікації в Україні та у світі: проблеми та перспективи”], (Львів 18-19 листопада 2011р.). – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – С. 99-100.

15. Кузнецова Н. В. Обдарованість як психолого-педагогічний феномен : Матеріали IV міжнар. наук.-метод. конф. [“Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі”], (Харків 23 листопада 2011р.). – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – С. 96-97.

16. Кузнецова Н. В. Діалогічне мовлення як лінгвістична та психологічна проблема : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю [“Комунікативно-когнітивний підхід до викладання філологічних та психолого-педагогічних дисциплін”], (Євпаторія 20 квітня 2012 р.). – Ялта, Євпаторія : [РВВ КГУ; ЕІСН КГУ], 2012. – С. 74-76.

17. Кузнецова Н. В. Основні підходи до виявлення обдарованості : Матеріали регіон. наук.-практ. конф. [“Мова як засіб міжкультурної та професійної комунікації”], (Херсон 7 червня 2012 р.). – Херсон : ХНТУ, 2012. – С. 27-29.

18. Кузнецова Н. В. Інтерактивні методи навчання іноземної мови обдарованих учнів : Матеріали Всеукр. наук. семінару [“Інноваційні технології у навчанні іноземних мов учнів загальноосвітніх шкіл та студентів педагогічних ВНЗ”], (Дрогобич 15 листопада 2012 р.). – Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2012. – С. 94-97.

19. Кузнецова Н. В. Cross Cultures Skills: [навчальний посібник з формування комунікативної країнознавчої компетенції в англomовному діалогічному мовленні для учнів профільних класів (10-11 кл.) ліцеїв, гімназій та шкіл з поглибленим вивченням іноземної мови] // Н. В. Кузнецова. – Херсон : 2013. – 105 с.

АНОТАЦІЯ

Кузнецова Н. В. Методика навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). –

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». – Одеса, 2014.

У дисертації досліджено теоретичні засади навчання англomовного діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи: визначено сутність феномена «обдаровані учні старших класів профільної школи», проаналізовано методи навчання англійського діалогічного мовлення учнів старших класів спеціалізованих шкіл в педагогічній теорії та практиці; встановлено лінгво-стилістичні особливості англійського діалогічного мовлення. Визначено критерії, показники, охарактеризовано рівні розвитку вмінь діалогічного мовлення учнів старших класів (високий, достатній, базовий). Спроектовано й апробовано лінгводидактичну модель, укладено відповідну систему вправ та розроблено експериментальну методiku навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи.

Ключові слова: обдарованість, обдаровані старшокласники, лінгводидактична модель, система вправ, методика навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих старшокласників профільної школи.

АННОТАЦІЯ

Кузнецова Н. В. Методика обучения английской диалогической речи одаренных старшеклассников профильной школы. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского». – Одесса, 2014.

Диссертационное исследование посвящено проблеме обучения английской диалогической речи одаренных старшеклассников профильной школы. На основе анализа научной литературы определены теоретические предпосылки обучения английской диалогической речи одаренных старшеклассников. В исследовании «одаренные старшеклассники профильной школы» понимаются как ученики, которым присущи такие черты, как стремление к умственной нагрузке, творческое мышление, богатая фантазия и воображение, оригинальность идей и высказываемых мыслей, самостоятельность в научном поиске, способность к классификации и систематизации, анализу и синтезу материала, возможность усвоения энциклопедических знаний. Определены лингвостилистические особенности английской диалогической речи, проанализированы методы обучения английской диалогической речи учеников старших классов в педагогической теории и практике, выявлены их резервные возможности. В исследовании выведены критерии (лингвистический, мотивационно-речевой, творческий, культурологический), показатели и уровни (высокий, достаточный, базовый) развития английской диалогической речи одаренных учеников старших классов.

Спроектирована лингводидактическая модель обучения английской диалогической речи одаренных старшеклассников профильной школы,

которая включала три этапа обучения: лингво-коммуникативный, ситуативно-коммуникативный, интегрированный. На первом формировалась лексико-грамматическая компетенция учеников путем использования в каждом последующем предречевом действии ранее изученный языковой материал. На втором происходила активизация языкового материала в учебно-речевой и реально-речевой коммуникации путем драматизации тематических и эмоциональных ситуаций. На третьем – иностранный язык использовался как способ приобретения и презентации информации с образовательных курсов путем обсуждения, анализа и актуализации указанных в них проблем. Использование разработанной методики осуществлялось посредством внедрения авторского учебного пособия «Cross cultures skills» для одаренных учеников старших классов профильных школ. Разработанная модель реализовывалась в системе упражнений, состоящей из трех групп: языковые, которые способствовали приобретению лексико-грамматических знаний и формированию лексико-грамматических навыков учеников; упражнения на основе: тематических ситуаций; эмоциональных ситуаций; обстоятельств, которые возникли внезапно; интегрированные творческие упражнения на основе: обязательного содержания образовательного курса, дополнительного содержания образовательного курса, анализа всего содержания образовательного курса. Эффективность разработанной экспериментальной методики обучения английской диалогической речи одаренных старшеклассников профильной школы была проверена и подтверждена в ходе экспериментального обучения.

Ключевые слова: одаренность, одаренные старшеклассники профильной школы, лингводидактическая модель, система упражнений, методика обучения английской диалогической речи одаренных старшеклассников профильной школы.

RESUME

Kuznetsova N. V. Methods of Teaching Gifted Senior Form Pupils Dialogue Speech in English. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies. Speciality 13.00.02 – Theory and Methodology of Teaching: Germanic languages. – State Institution ‘South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinskiy’. - Odessa, 2014.

The thesis deals with the issue of teaching gifted senior form pupils dialogue speech in English. The concept “gifts” has been defined; the kinds and forms of “gifts” have been determined; the methods of teaching senior form pupils dialogue speech in English have been analyzed in Ukrainian and foreign pedagogy; the linguo-stylistic characteristics of English dialogue have been specified. The criteria, evaluative indicators and levels of developing English dialogue speech skills of senior form pupils have been defined. The linguo-didactic model of teaching gifted senior form pupils dialogue speech in English has been elaborated; the corresponding system of exercises has been modelled and the guidelines as for its realization have been developed. The effectiveness of the suggested methodology

has been verified and confirmed in the course of experimental teaching.

Key words: gifts, gifted senior form pupils, linguo-didactic model, system of exercises, methods of teaching gifted senior form pupils dialogue speech in English.

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

КУЗНЕЦОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 371.3:81'24.811.11:376-056.45

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО
МОВЛЕННЯ ОБДАРОВАНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОФІЛЬНОЇ
ШКОЛИ**

13.00.02 – теорія та методика навчання
(германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
ЗАБОЛОТСЬКА Ольга Олександрівна,
Херсонський державний університет,
завідувач кафедри англійської мови
та методики її викладання.

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор
МОРСЬКА Лілія Іванівна,
Тернопільський національний
педагогічний університет імені В. Гнатюка,
завідувач кафедри англійської філології;

кандидат педагогічних наук, доцент
ЮХИМЕЦЬ Світлана Юріївна,
Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»,
доцент кафедри перекладу і теоретичної
та прикладної лінгвістики.

Захист відбудеться о «10» годині 24 червня 2014 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розіслано «23» травня 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. О. Татарина